

СЕКЦІЯ 2. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ПІДСИСТЕМА СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Давидюк Т.В.,

докт. екон. наук, професор,
професор кафедри обліку і фінансів
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків

ІНФОРМАЦІЙНА ЗМІСТОВНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Оголошений в 2022 році воєнний стан в Україні не призвів до зупинки діяльності багатьох компаній, деякі з них призупиняли свою діяльність на певний час, але згодом почали її відновлювати незважаючи на бойові дії в Україні. Чимало дослідників акцентували увагу в своїх публікаціях на важливості формування фінансової та податкової звітності, зокрема, С.В. Онешко, О.І. Лось та Стойка І.І. в своїй статті відмічають, про особливості подання фінансової та податкової звітності суб'єктами господарювання в умовах воєнного стану [1], Фоміна О., Семенова С. та Березовська Д. досліджують особливості організації та методики трансформації фінансової звітності, сформованої за міжнародними стандартами вітчизняними компаніями в умовах воєнного стану [2].

Проте не втрачає своєї актуальності і питання щодо необхідності підвищення якості результативної інформації через систему управлінської звітності. Так, зокрема, Акімова Н., Наумова Т. та ін. автори в своєму дослідженні визначають напрямки щодо удосконалення теоретичних і методичних підходів щодо формування обліково-аналітичної системи управлінської звітності [3]. Визначають значення управлінської звітності в умовах нестабільного зовнішнього середовища для потреб управління підприємствами аграрного бізнесу в своїй статті Л.В. Гуцаленко та О.О. Попова [4]. Матюха М.М. досліджує питання формування системи управлінського обліку в умовах застосування зовнішнього аутсорсингу [5]. Отже, як бачимо, питання щодо формування управлінської звітності для потреб менеджменту не втратило своєї актуальності.

Однак із помилок, яку допускає управлінський персонал у відношенні управлінської звітності, що вона повинна містити фінансові показники, оскільки вважають, що управлінський облік є розширеною формою фінансового обліку через що застосовують управлінський облік не в повній мірі і не для тих цілей. Звісно ж фінансові показники представлені в управлінській звітності є важливими для прийняття управлінських рішень,

проте їх недостатньо. Повноцінною можна назвати таку систему управлінського обліку, що включає збір, узагальнення, аналіз та контроль не лише фінансових, але й нефінансових показників, адже це дозволить отримувати інформацію щодо загальної картини стану бізнесу. Щоб прогнозувати подальший розвиток компанії, приймати виважені управлінські рішення не лише враховуючи свій управлінський досвід, але й важливі відомості про: якість продукції (товарів, робіт послуг), частку ринку і темпи його зростання, продуктивність персоналу та обладнання та ін. «Управлінська звітність яка формується за запитом внутрішніх користувачів, – відмічає К. Галак, – дозволяє доповнити фінансові та нефінансові звіти необхідною для ухвалення рішень інформацією» [6, с. 47]. Враховуючи цю інформацію при прийнятті управлінських рішень менеджмент компанії краще розумітиме суть проблем, що виникають та може вжити необхідних заходів для їх найоперативнішого усунення. Дослідження міжнародної практики використання нефінансових показників як невід’ємної частини звітності підприємства проведено С.О. Левицькою [7].

Фінансові узагальнені показники функціонування підприємства не дозволяють повною мірою аналізувати ефективність і продуктивність господарських операцій, що відбуваються в компанії. Значна увага керівництва вітчизняних компаній повинна бути приділена інформації нефінансового характеру, як якість, надійність, гнучкість і терміни доставки продукції (товарів). До складу сучасних нефінансових показників варто включати такі показники, як відсоткова частка браку в загальному обсязі виробленої та реалізованої продукції, відсоток доставок замовлень з відхиленнями від необхідного часу, результати опитувань споживачів та ринкові частки щодо кожного основного продукту. Адже компанії, що користуються новими виробничими прийомами та технологіями, в яких особливу увагу приділяється мінімізації часу загального виконання замовлення, рівнів запасів та часу налаштування обладнання значно виграють в порівнянні з конкурентами. Якщо ж управляти фінансово-господарською діяльністю підприємства винятково з позиції оцінки, контролю та аналізу витрат, то виникатиме небезпека, що сформована управлінська звітність про показники функціонування мотивуватиме менеджерів приділяти увагу насамперед зниження витрат, втрачаючи пильність при цьому по відношенню до інших важливих стратегічних виробничих цілей.

Нефінансові показники мають складніший характер, адже вони можуть характеризувати операційну ефективність підприємства, його інноваційну складову, відповідність якості продукції технічним вимогам, задоволеність клієнтів продукцією (роботами, послугами) та задоволеність співробітників створеними для них умовами праці. Проте складність управлінського

звітування з використанням нефінансових показників є складність порівнювати результативність діяльності функціональних підрозділів компанії на основі нефінансових показників, адже завдання щодо їх агрегування для узагальненої оцінки ефективності кількох функціональних підрозділів значно ускладнюється.

Тож перед адміністрацією підприємства при формуванні управлінської звітності постає непросте завдання, а саме підбір нефінансових критеріїв на додаток до існуючих фінансових показників. Найбільша складність полягає не лише у визначенні одиниць виміру нефінансових показників, але й у визначенні того, що має бути оцінено, яким нефінансовим показникам варто приділяти значну увагу, а які можна до певного часу ігнорувати.

Таким чином, проблема щодо управлінської звітності, сформованої з врахуванням показників не лише фінансових, але й нефінансових, є актуальною, адже нефінансові аспекти фінансово-господарської діяльності вітчизняних компаній потенційно впливають на їхні фінансові результати, тому менеджменту потрібно вимірювати все, що пов'язане з персоналом, виробничими процесами, продукцією та покупцями.

Список використаних джерел

1. Онешко С.В., Лось О.І., Стойка І.І. Фінансова та податкова звітність в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*. 2022. № 8(26). С. 177-185.
2. Фоміна О., Семенова С. та Березовська Д. Трансформація фінансової звітності в умовах воєнного стану. *SCIENTIA-FRUCTUOSA (ВІСНИК Київського національного торговельно-економічного університету)*. 2022. № 143(3). С. 103-113.
3. Акімова Н., Наумова Т., Азадєн А., Козуб В., Козуб С. Моделі формування обліково-аналітичної системи фінансової та управлінської звітності на основі інформаційної платформи МСФЗ. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2022. Том 6, № 47. С. 198-217.
4. Гуцаленко Л.В., Попова О.О. Управлінська звітність в контексті удосконалення інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2022. Том 13, № 2. С. 28-41.
5. Матюха М. (2022). Постановка управлінського обліку в умовах аутсорсингу. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. № 11. С. 102-107.
6. Галак К. Узагальнення інформації про витрати соціально-орієнтованої діяльності у звітності суб'єкта господарювання. *Міжнародний науковий журнал «Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації»*. 2018. Випуск 1-2. С. 43-51.

7. Levytska S. O. Non-financial indicators of results for enterprises activities in current market conditions. Вісник НУВГП. Економічні науки. 2020. Том 4, № 92. С. 152-166.

Єршова Н.Ю.,

д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і фінансів
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків

АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Дедалі більше набувають розвитку концепції, моделі та методи управління бізнесом. Особливо – стратегічний менеджмент. Аналіз діяльності бізнесу, який працює без стратегічного управління, є дуже ризикованим заняттям [1]. Сьогодні менеджери в усіх секторах економіки стикаються з подвійним викликом: як мобілізувати інформаційні ресурси та як трансформувати свої організації до нових стратегій у відповідь на високий попит користувачів та інформаційні запити клієнтів. Така динаміка висуває нові вимоги до інформаційного забезпечення аналітичної діяльності. У фаховій літературі все більше згадується про важливу роль управлінського обліку в забезпеченні ефективності організації [2, 3]. З урахуванням сучасних тенденцій, зростає потреба в додаткових зусиллях для розширення знань у стратегічному управлінському обліку [4, 5].

Аналіз еволюції концепції BSC і еволюції концепції стратегічного управління та контролю чітко показує схожість між тенденціями розвитку та альтернативами вдосконалення [6]. BSC дає можливість продемонструвати, як конкретні дії перетворюються на стратегії та як ефективність організації залежить від конкретних результатів. BSC є інструментом 1) стратегічного управління, 2) стратегічного контролю, 3) стратегічного управлінського обліку. До того ж BSC є синтетичним виразом заявленої стратегії. Логічні композиційні моделі факторів успіху – ключових індикаторів та їх залежностей – цільових значень індикаторів – стратегічних ініціатив для досягнення цільових значень створюють дуже сприятливі передумови для формування та координації інтелектуальних моделей в сучасних організаціях. Зокрема, впровадження моделі BSC забезпечує вирішення проблеми нездатності успішно реалізувати заявлені стратегії, проблеми, з якою стикаються багато сучасних організацій.